

REFLECTIE EN PARTICIPATIE IN ZORG

Redactie:
Tineke Abma
Merel Visse
Bert Molewijk
Guy Widdershoven

Boom Lemma uitgevers Den Haag
2010
ISBN 978-90-5931-597-6
NUR 860
www.boomlemma.nl

Reflectie en participatie zijn onlosmakelijk verbonden met onze hedendaagse samenleving. We worden geacht verantwoording af te leggen, keuzen te motiveren, we willen stem hebben en regie voeren. Dat vraagt om een interactieve houding en dialoog tussen benadering van ethiek en onderzoek. Dit boek laat zien hoe hieraan concreet gestalte is te geven met voorbeelden uit de psychiatrie, ouderenzorg en chronische zorg.

Dit boek kwam tot stand ter ere van de dubbeloratie van Tineke Abma en Guy Widdershoven. Samen met de medewerkers van de afdeling Metamedica van het VU medisch centrum laten zij zien hoe reflectie en participatie elkaar veronderstellen en bijdragen aan goede zorg.

Inhoud

Voorwoord

- 1** **Reflectie en/in participatie**
Tineke Abma en Guy Widdershoven

Deel I **Reflectie in zorg**

- 2** **Op de goede manier aan ethiek doen. Van waaruit, waarom en waartoe Moreel Beraad?**

Bert Molewijk

- 3**   **Doen, denken en delibereren in het verzorgingshuis**
Sandra van der Dam
- 4**   **Ethiek in bedrijf.**
Lessen van de werkvloer in het organiseren en implementeren van Moreel Beraad
Froukje Weidema
- 5**   **Het trainen van (gezondheids)zorg-professionals tot gespreksleiders Moreel Beraad**
Margreet Stolper
- 6**   **Motivatie door dwang en drang. Gedwongen detoxificatie in de psychiatrie**
Arnold van Elteren
- 7**   **Behoeftte aan ethische ondersteuning bij vragen naar goede zorg?**
Linda Dauwerse
- 8**   **Ethiek in de geneeskunde-opleiding: Leren reflecteren**
Lieke van der Scheer
- Intermezzo** **Inleven in een vleermuis**
Arko Oderwald
- Deel II**   **Participatie in zorg**
- 9**   **Psychiatrie in de schaduw van neurowetenschappen. Sociale perspectieven noodzakelijk voor herstel van mens en systeem**
Elleke Landeweer en Jolijn Santegoeds
- 10**   **Ervaringsdeskundige in de geestelijke gezondheidszorg: Bondgenoot of bruggenbouwer?**
Yolande Voskes
- 11**   **Dialoog voor lucht, lucht voor dialoog: de patiënt als partner in zorg**
Merel Visse en Truus Teunissen
- 12**   **Relationeel empowerment door dialoog: cliënten en managers in de ouderenzorg**
Vivianne Baur
- 13**   **Aanbevelingen voor het samenwerken met onderzoekspartners in wetenschappelijk onderzoek – voordelen, obstakels en handelingsopties**
Maarten de Wit en Suzanne Berlo
- 14**   **'Gelukkig, ik ben niet de enige die dat heeft!'**
Ervaringen van een patiënt-onderzoekspartner in

wetenschappelijk onderzoek

Karen Schipper

- 15 Mensen met een verstandelijke beperking maken een agenda voor onderzoek. Over het vergroten van zeggenschap en empowerment**
Christi Nierse
- 16 Patientenparticipatie in fundamenteel psychiatrisch genomics onderzoek: een Nederlandse case studie**
Ingrid Baart
- 17 Participeren met hersenletsel in de maatschappij anno 2010: 'Je moet leren dealen'**
Annette Hendrikx

Literatuurlijst

Over Metamedica van het VU medisch centrum